



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/23/23/97

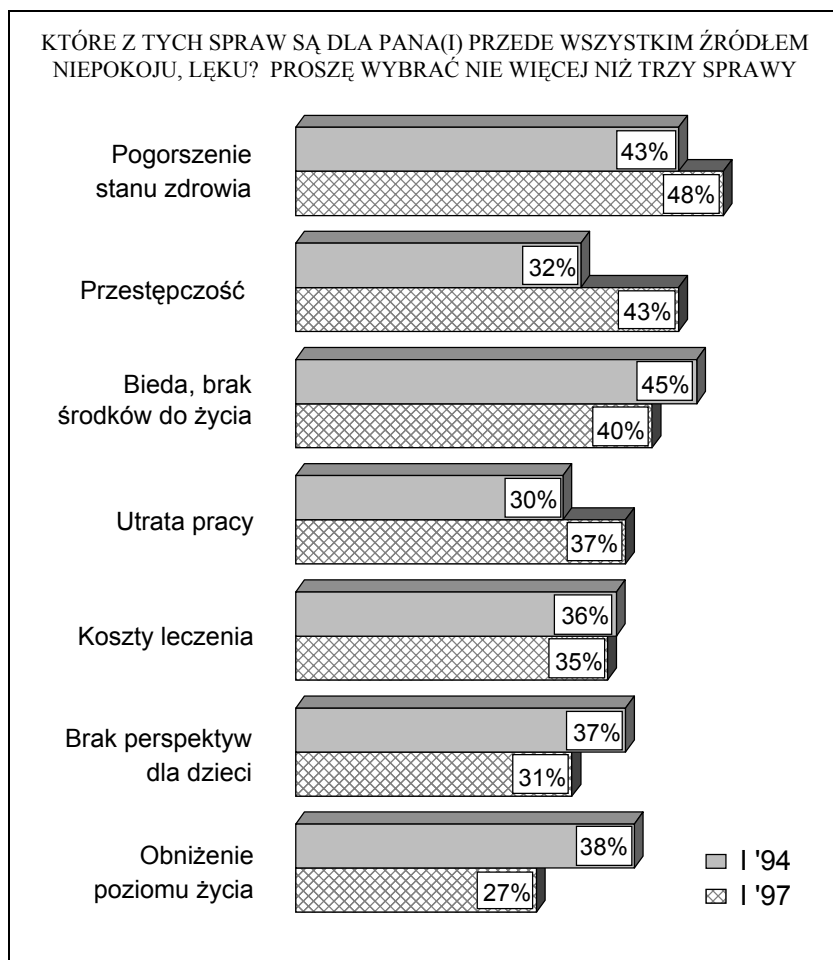
OBAWY I NIEPOKOJE POLAKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Z perspektywy trzech lat wśród **osobistych niepokojów Polaków** można zauważyć tendencję do zmniejszania się znaczenia obaw związanych z materialną sferą życia. Wzrosła natomiast ranga obaw dotyczących działań przestępczych i pogorszenia się stanu zdrowia.



- ◆ Za najważniejsze **problemy kraju** badani od kilku już lat uważają bezrobocie oraz zbyt niskie zarobki w stosunku do cen. Trzecie miejsce od dwóch lat zajmuje narastająca przestępczość, wcześniej były to rządy ludzi niekompetentnych.
- ◆ W stosunku do ubiegłego roku zmalały jedynie obawy o pojawienie się rozruchów społecznych, wzrósł zaś niepokój związany z brakiem żywności i demoralizacją społeczeństwa.

Mimo pewnego osłabienia tempa wzrostu, miniony rok był kolejnym rokiem poprawy kondycji ekonomicznej kraju, sytuacji na rynku pracy oraz wzrostu realnych dochodów ludności. Czy miało to wpływ na stan psychiczny Polaków, ich niepokoje i lęki?

W pierwszym tegorocznym sondażu¹ z listy spraw, mogących być źródłem osobistego niepokoju, badani wybierali trzy, których obawiają się najbardziej. Identyczną listę przedstawialiśmy ankietowanym w poprzednich latach, co pozwala stwierdzić, czy i jakie zmiany zachodzą w tej dziedzinie. Respondenci wskazywali także problemy, które stwarzają obecnie największe zagrożenia dla kraju.

ŹRÓDŁA OSOBISTYCH LĘKÓW I NIEPOKOJÓW

Zacznijmy od tego, czego badani osobiście obawiają się najbardziej, co stanowi źródło ich lęków i niepokoju.

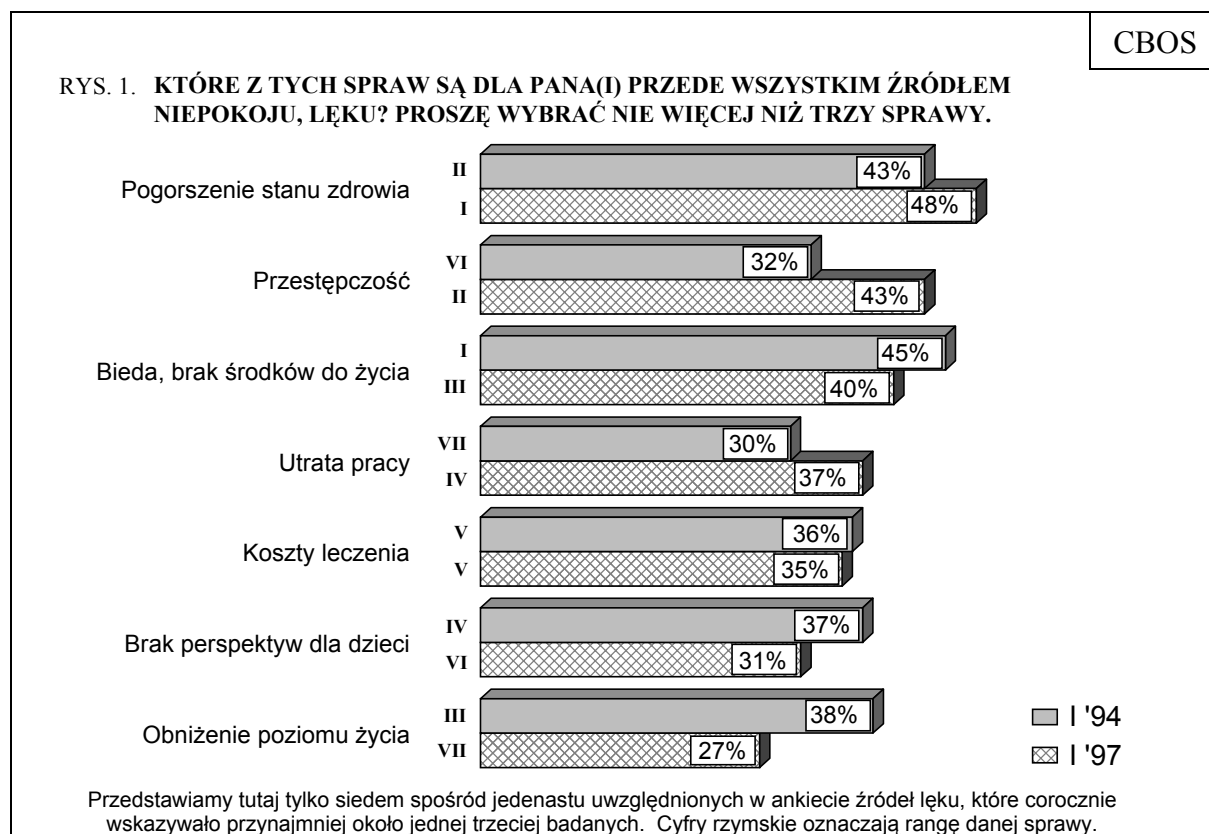
Tabela 1

Główne źródła niepokoju, lęku	Wskazania respondentów według terminów badań							
	I '94		I '95		II '96		I '97	
	%	ranga	%	ranga	%	ranga	%	ranga
Pogorszenie stanu zdrowia	43	II	46	II	40	II	48	I
Przestępczość	32	VI	34	IV	47	I	43	II
Bieda, brak pieniędzy na życie	45	I	51	I	40	II	40	III
Utrata pracy	30	VII	41	III	37	IV	37	IV
Brak pieniędzy na leczenie	36	V	33	V	39	III	35	V
Brak perspektyw dla dzieci	37	IV	33	V	33	V	31	VI
Obniżenie poziomu życia	38	III	30	VI	31	VI	27	VII
Nietolerancja	11	VIII	9	VII	12	VII	10	VIII
Konflikty w rodzinie	6	X	7	VIII	5	IX	8	IX
Upadek firmy (gospodarstwa rolnego)	8	IX	6	IX	5	IX	7	X
Utrata szacunku, ponizenie	5	XI	6	IX	6	VIII	5	XI
Badani mogli wskazać nie więcej niż trzy źródła.								

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (80), 17 - 21 stycznia '97, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=1101).

Z jedenastu potencjalnych źródeł lęków badani najczęściej wybierali trzy, takie same jak w roku ubiegłym. Nieco inna była jednak częstość ich wymieniania. Na pierwszym miejscu w roku bieżącym znalazły się obawy przed pogorszeniem stanu zdrowia (własnego lub kogoś z rodziny). Wskazała je niemal połowa ankietowanych, o 8 punktów procentowych więcej niż w roku ubiegłym. Dwa kolejne miejsca zajęły obawy przed działalnością przestępczą (wskazywane nieco rzadziej niż przed rokiem) oraz lęk przed biedą, brakiem środków do życia. Tę ostatnią sprawę wybierano równie często jak rok temu, niemniej wówczas dzieliła ona drugie miejsce z obawą o zdrowie, a obecnie znalazła się nieco dalej. Nie oznacza to, iż Polacy nagle zaczęli bardziej dbać o swoje zdrowie lub że pogorszył się ich przeciętny stan zdrowia. Wybierając bowiem - tak jak w tym przypadku - spośród wielu możliwości, dokonujemy zawsze wyboru relatywnego, wskazujemy, **czy dana sprawa ma dla nas większe czy mniejsze znaczenie względem pozostałych**. Możemy więc powiedzieć, że w ciągu ostatniego roku zmalało znaczenie lęku przed brakiem środków do życia w stosunku do troski o stan zdrowia własny i członków rodziny.

Rok to jednak zbyt mało, by zaobserwować jakiegokolwiek trwałej tendencji. Porównajmy więc kolejność, w jakiej wskazywano poszczególne sprawy przed trzema laty, gdy po raz pierwszy zadaliśmy takie pytanie, i w styczniu br.



Okazuje się, że w ciągu minionych trzech lat zaszła dość istotna zmiana w konfiguracji najczęściej wskazywanych źródeł lęku. Przede wszystkim wyraźnie zmalała ranga obaw przed obniżeniem dotychczasowego poziomu życia. Przed trzema laty sprawa ta znajdowała się na trzecim miejscu, obecnie zajmuje siódmą pozycję. Wówczas odsetek badanych, którzy na nią wskazywali, był o 11 punktów wyższy niż obecnie. Zmniejszyło się także relatywne znaczenie lęku przed biedą, brakiem pieniędzy na życie oraz brakiem perspektyw dla dzieci. Wzrosła natomiast ranga (oraz częstość wymieniania) obaw przed działaniami przestępczymi, a także lęku przed utratą pracy i pogorszeniem się stanu zdrowia. Zmiany te można uogólnić w ten sposób, że relatywnie zmalało znaczenie zagrożeń związanych z materialną sferą życia. Świadczy to o narastaniu poczucia poprawy sytuacji materialnej. Ludzie mniej już się boją obniżenia poziomu życia, w mniejszym stopniu także niepokoją się o przyszłość swoich dzieci. W tej sytuacji na plan pierwszy wysunęły się inne sprawy. Zwiększeniu obaw przed przestępczością sprzyjał także odnotowany w tych latach wzrost liczby popełnianych przestępstw.

Osobną sprawą jest lęk przed utratą pracy. Mimo zahamowania wzrostu bezrobocia obawa o utratę pracy wymieniana jest obecnie częściej niż przed trzema laty i zajmuje wyższe miejsce w hierarchii odczuwanych zagrożeń. Można to tłumaczyć tym, że więcej ludzi obecnie ma poczucie poprawy swojej sytuacji materialnej, ale wiąże się to z gwarancją utrzymania pracy.

Postrzeganie źródeł osobistych lęków i zagrożeń uwarunkowane jest przede wszystkim własną sytuacją życiową badanych. Źródła lęku związane ze sferą materialną badani wymieniają tym częściej, im mniejsze mają dochody. Dla osób o najniższych dochodach nadal zdecydowanie najczęściej źródłem lęku jest bieda, brak środków do życia. Koszty ewentualnego leczenia i brak perspektyw dla dzieci wymieniane są w tej grupie równie często jak pogorszenie stanu zdrowia. Natomiast znacznie rzadziej mówi się o braku poczucia bezpieczeństwa na co dzień. To ostatnie zagrożenie jest zdecydowanie najczęściej źródłem lęku osób najlepiej sytuowanych. Charakterystyczne, że przedstawiciele tej właśnie grupy częściej niż pozostali obawiają się obniżenia osiągniętego poziomu życia (wymieniają to źródło lęku na czwartym miejscu).

Obawy o pogorszenie się stanu zdrowia, podobnie jak zagrożenie przestępczością, rosną wraz ze stopniem zamożności badanych. Potwierdza to sformułowaną wcześniej hipotezę, że zaobserwowane zmiany w konfiguracji źródeł lęku w przekroju ogólnym można uznać za efekt poprawy przeciętnego poziomu życia.

Warto także zwrócić uwagę, że wśród młodzieży szczególnie częstym źródłem lęku jest przestępczość. Jest to zapewne skutek serii głośnych morderstw, których ofiarami padli ostatnio młodzi ludzie.

Ponieważ wkroczyliśmy w rok przedwyborczy, warto jeszcze sprawdzić, czy występują jakieś różnice w źródłach lęku, niepokoju między ludźmi sympatyzującymi z poszczególnymi partiami.

Tabela 2

Źródła lęku	Wskazania wśród sympatyków																Niezdęcydowani		Nie zamierzający głosować	
	AW „S”		KPEiR		PSL		ROP		SLD		UP		UW							
	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r		
Pogorszenie stanu zdrowia	64	I	58	I	41	III	42	II	40	II	26	VII	58	II	45	II	46	II		
Przestępczość	39	II	32	IV	48	I	52	I	59	I	48	II	62	I	38	IV	39	III		
Bieda, brak pieniędzy na życie	37	III	30	V	42	II	36	V	27	VII	59	I	14	VIII	36	V	49	I		
Utrata pracy	30	V	46	II	34	VI	38	IV	32	V	41	III	16	VI	43	III	38	IV		
Brak pieniędzy na leczenie	33	IV	36	III	26	VII	25	VII	38	III	38	IV	33	IV	48	I	36	V		
Brak perspektyw dla dzieci	30	V	30	V	37	V	31	VI	33	IV	32	V	16	VI	33	VI	30	VI		
Obniżenie poziomu życia	22	VII	31	VII	41	III	39	III	28	VI	28	VI	43	III	21	VII	26	VII		
Nietolerancja	9	X	5	IX	8	IX	3	XI	18	VIII	6	X	29	V	8	VIII	8	VIII		
Konflikty w rodzinie	10	IX	7	VIII	0	XI	7	IX	6	X	19	VIII	12	IX	7	IX	8	VIII		
Upadek firmy (gospodarstwa rol.)	12	VIII	6	IX	15	VIII	12	VIII	5	XI	10	IX	4	XI	5	XI	5	X		
Utrata szacunku, poniżenie	5	XI	6	IX	2	X	5	X	8	IX	2	XI	11	X	7	IX	3	XI		

r - ranga

Jak widać, dają się zauważyć dość znaczne różnice między zwolennikami poszczególnych partii, zarówno jeśli chodzi o bezwzględną częstość wskazywania niektórych źródeł obaw, jak i ich względne znaczenie (rangę w porównaniu z innymi źródłami obaw).

Hierarchia częstości wskazywania poszczególnych spraw w potencjalnym elektoracie **Akcji Wyborczej „Solidarność”** jest najbardziej zbliżona do przeciętnej dla całej badanej populacji. Sympatycy tego ugrupowania odróżniają się natomiast od innych szczególnie częstym wskazywaniem jako źródła obaw pogorszenia stanu zdrowia własnego lub członków rodziny.

Stosunkowo najbardziej od przeciętnej odbiega struktura lęków sympatyków **Unii Wolności**. Zdecydowanie niską pozycję zajmuje wśród nich obawa o brak środków do życia, natomiast wysoką - w porównaniu z całą populacją - lęk przed nietolerancją oraz przed obniżeniem poziomu życia. Wyraźnie mniej jest wśród nich osób obawiających się utraty pracy, rzadziej też martwią się oni o perspektywy dla swych dzieci. Bardzo często natomiast jako źródło obaw wymieniają przestępczość.

Dla zwolenników **Polskiego Stronnictwa Ludowego** i **Ruchu Odbudowy Polski** obawa o obniżenie poziomu życia ma równie duże znaczenie jak dla sympatyków UW. Do sprawy tej wymienione elektoraty przywiązują znacznie większą wagę niż pozostałe.

Dla sympatyków **Sojuszu Lewicy Demokratycznej** charakterystyczne są przede wszystkim niewielkie obawy o brak środków do życia, a równocześnie znaczny lęk przed przestępczością.

Elektorat **Unii Pracy** zdecydowanie częściej niż pozostałe obawia się biedy, braku środków do życia, natomiast zaskakująco rzadko wskazuje na lęk przed pogorszeniem stanu zdrowia.

NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA DLA KRAJU

O postrzegane zagrożenia dla kraju pytamy już od roku 1992. Podobnie jak w przypadku źródeł osobistego niepokoju z listy przedstawianych problemów badani wybierają trzy - ich zdaniem - najważniejsze.

Tabela 3

Które z poniższych problemów, przed którymi stoi nasz kraj, uważa Pan(i) za najważniejsze?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	VII '92		I '93		III '93		I '94		I '95		II '96		I '97	
	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r
Bezrobocie	66	I	69	I	70	I	65	I	65	I	62	I	60	I
Zbyt niskie płace, zbyt wysokie ceny	59	II	49	II	52	II	54	II	52	II	54	II	52	II
Przestępczość, działalność mafii	22	V	25	V	23	V	28	V	35	IV	44	III	42	III
Rządy ludzi niekompetentnych, nieodpowiedzialnych	43	III	45	III	44	III	30	III	40	III	32	IV	31	IV
Zatrucie środowiska naturalnego	31	IV	29	IV	31	IV	29	IV	28	V	24	V	22	V
Alkoholizm, narkomania	18	VI	12	VIII	16	VI	18	VI	17	VI	20	VI	21	VI
Upadek obyczajów, demoralizacja społeczeństwa	14	VII	11	IX	12	IX	16	VIII	16	VII	14	VII	19	VII
Niedostatek żywności, głód	11	X	20	VI	11	X	14	IX	16	VII	10	X	17	VIII
Złe skutki prywatyzacji	15	VII	11	IX	15	VII	17	VII	9	X	13	VIII	11	IX
Możliwość rozruchów, niepokojów społecznych	14	IX	19	VII	13	VIII	13	X	11	IX	13	VIII	8	X
Możliwość konfliktu z sąsiednimi państwami	1	XII	5	XI	1	XI	9	XI	6	XI	4	XII	5	XI
Awarie elektrowni atomowych	3	XI	5	XI	0	XII	3	XII	4	XII	5	XI	3	XII
r - ranga														

W stosunku do poprzedniego roku w postrzeganiu najważniejszych problemów kraju nastąpiły niewielkie tylko zmiany. Zmalała zarówno częstość wskazań, jak i ranga zagrożenia niepokojami społecznymi. Częściej natomiast niż w roku ubiegłym wskazywano na zagrożenie brakiem żywności oraz demoralizacją społeczeństwa. Pozostałe zmiany są niewielkie i dotyczą spraw wskazywanych rzadziej, natomiast hierarchia problemów uważanych za najważniejsze jest niemal taka sama jak w roku ubiegłym.

Jako najważniejsze spośród dwunastu poddanych pod ocenę spraw już szósty rok niezmiennie wymieniane są: na pierwszym miejscu bezrobocie, na drugim zaś - zbyt niskie zarobki w stosunku do cen, czyli sytuacja materialna. Z piątego miejsca w roku 1992 na trzecie już w roku ubiegłym (i utrzymuje tę lokatę) „awansował” problem przestępczości, co współgra z odnotowanym w tym czasie nasileniem się tego zjawiska.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na niewielki wprawdzie, ale dość systematyczny spadek częstości wskazywania zagrożeń wynikających z zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Może jeszcze za wcześnie na wniosek, że świadomość ekologiczna naszego społeczeństwa zamiast rosnąć - maleje, niemniej daje do myślenia fakt, że w roku 1992 niemal co trzeci badany wskazywał ten problem jako jeden z najważniejszych, obecnie zaś - nieco więcej niż co piąty.

Postrzeganie wagi poszczególnych problemów jest dość silnie zróżnicowane przez cechy określające sytuację życiową badanych. **Problem bezrobocia** jest najczęściej wskazywany przez rolników i robotników niewykwalifikowanych (częściej nawet niż przez samych bezrobotnych), mieszkańców wsi, badanych z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, młodzież i osoby o lewicowych poglądach politycznych. Najrzadziej natomiast przez osoby z wyższym wykształceniem, kadry kierowniczą i inteligencję, mieszkańców wielkich miast. Znaczenie tego problemu maleje systematycznie wraz ze wzrostem dochodów.

Większą niż pozostali częstością wskazywania **problemu relacji "płace - ceny"** wyróżniają się robotnicy wykwalifikowani i osoby niezadowolone z własnej sytuacji materialnej. Natomiast wyraźnie rzadziej niż inni na problem ten zwracają uwagę przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, badani z wyższym wykształceniem, najlepiej zarabiający i zadowoleni z własnej sytuacji materialnej.

Wskazywanie na **przestępczość** jest słabiej zróżnicowane niż dwa wcześniej omówione problemy. Można jednak powiedzieć, że do tego zagrożenia większą wagę przywiązują mieszkańcy miast, ludzie ze średnim i wyższym wykształceniem, inteligencja, pracownicy umysłowi, prywatni przedsiębiorcy i ogólnie respondenci lepiej sytuowani.

Niekompetencja rządzących to źródło obaw wskazywane przede wszystkim przez osoby z wyższym wykształceniem, należące do inteligencji i kadry kierowniczej (najważniejsza sprawa dla tych grup). Z kolei na problem **zatrucia środowiska** częściej niż inni zwraca uwagę młodzież.

Demoralizacja społeczeństwa jest źródłem niepokoju przede wszystkim mieszkańców wielkich miast (wymieniają ją dwukrotnie częściej niż mieszkańcy wsi) oraz inteligencji i kadry kierowniczej. Problem ten sygnalizowany jest tym częściej, im wyższy poziom wykształcenia badanych. Osoby o poglądach prawicowych wskazują go dwukrotnie częściej niż wszyscy pozostali.

Jak natomiast widzą najważniejsze problemy kraju zwolennicy poszczególnych partii?

Tabela 4

Problem	Wskazania sympatyków														Niezd- cydowani		Nie zami- erzający głosować	
	AW „S”		KPEiR		PSL		ROP		SLD		UP		UW					
	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r	%	r
Bezrobocie	47	II	58	I	58	I	48	II	64	I	81	I	24	V	67	I	64	I
Zbyt niskie płace, zbyt wysokie ceny	49	I	49	III	52	II	55	I	41	III	61	II	50	III	59	II	56	II
Przestępczość, działalność mafii	37	IV	56	II	33	IV	48	II	58	II	25	IV	54	II	44	III	37	III
Rządy ludzi niekompetentnych, nieodpowiedzialnych	43	III	27	V	36	III	43	IV	28	VII	31	III	73	I	25	IV	25	IV
Zatrucie środowiska naturalnego	21	VII	22	VII	15	IX	23	VI	22	V	22	VI	26	IV	22	V	23	V
Alkoholizm, narkomania	22	VI	28	IV	19	VI	17	VII	20	VI	20	VII	17	VII	16	VII	21	VI
Upadek obyczajów, demoralizacja społeczeństwa	30	V	20	VIII	18	VII	36	V	17	VII	5	X	18	VI	9	VIII	17	VIII
Niedostatek żywności, głód	15	IX	23	VI	11	X	3	XI	15	VIII	24	V	3	X	22	V	21	VI
Złe skutki prywatyzacji	16	VIII	5	IX	25	V	11	VIII	9	X	5	X	15	IX	9	VIII	9	IX
Możliwość rozru- chów, niepokoju społecznych	7	X	5	IX	16	VIII	5	IX	12	IX	14	VIII	0	XI	8	X	6	X
Możliwość konfliktu z sąsiednimi państwami	5	XI	0	XII	9	XI	5	IX	4	XI	3	XII	16	VIII	5	XI	5	XI
Awarie elektrowni atomowych	2	XII	2	XI	3	XII	0	XII	3	XII	8	IX	0	XI	1	XII	4	XII

r - ranga

Można powiedzieć, że najbardziej swoistym spojrzeniem na problemy kraju charakteryzuje się elektorat UW. Wśród zwolenników tej partii bowiem hierarchia ważności poszczególnych zagrożeń najbardziej odbiega od hierarchii w całej badanej zbiorowości. Zdecydowanie najczęściej wskazują oni na niekompetencje ludzi znajdujących się obecnie przy władzy, natomiast rzadziej niż inni na bezrobocie. Wyższe niż wśród pozostałych elektoratów

miejsce w hierarchii zagrożeń zajmuje wśród zwolenników tej partii także możliwość konfliktu z sąsiadami oraz stan środowiska naturalnego. Natomiast w ogóle nie obawiają się oni wystąpienia w kraju niepokojów społecznych oraz awarii elektrowni atomowych.

Zwolennicy ROP i AW „S” upatrują większego niż inni zagrożenia w demoralizacji społeczeństwa, który to problem z kolei zajmuje bardzo niskie miejsce w hierarchii ważności elektoratu UP. Sympatycy PSL natomiast przywiązują mniejszą wagę niż pozostali do problemu zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Zwraca też uwagę znacznie większa w elektoracie UP niż wśród zwolenników innych partii częstość wskazań na bezrobocie, które uznano za problem najważniejszy aż cztery piąte zwolenników tej partii, oraz na relację płace-ceny.



W stosunku do ubiegłego roku nie odnotowaliśmy większych zmian w strukturze źródeł lęków i osobistych zagrożeń Polaków. Jednak z perspektywy trzech lat daje się zauważyć tendencja do spadku znaczenia obaw związanych z materialną sferą życia.

Postrzeganie zagrożeń dla kraju jest jeszcze bardziej stabilne niż źródeł osobistych lęków. W stosunku do ubiegłego roku wzrosły jedynie obawy o niedostatek żywności i demoralizację społeczeństwa, zmalał zaś lęk przed wystąpieniem niepokojów społecznych. Do najważniejszych problemów od kilku lat badani zaliczają bezrobocie i zbyt niskie zarobki w stosunku do cen. Zwraca uwagę wzrost poczucia zagrożenia przestępczością.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Które z tych spraw są dla Pana(i) przede wszystkim źródłem niepokoju, lęku? Proszę wybrać nie więcej niż trzy sprawy. 1 - Utrata pracy przez Pana(ią) lub kogoś z Pana(i) rodziny; 2 - Pogorszenie stanu zdrowia Pana(i) lub kogoś z rodziny; 3 - Nasilająca się nietolerancja; 4 - Konflikty w rodzinie; 5 - Bieda, brak pieniędzy na życie; 6 - Utrata szacunku, poniżenie; 7 - Brak perspektyw dla dzieci; 8 - Napady, chuligani, złodziejce

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	37	48	10	8	40	5	31	43
Płeć								
Mężczyźni	36	48	8	8	37	6	31	45
Kobiety	37	48	11	8	43	3	31	41
Wiek								
do 24 lat	35	51	14	13	44	7	19	60
25-34	49	41	8	15	36	6	35	34
35-44	47	44	8	8	37	4	42	37
45-54	39	42	8	5	44	5	39	42
55-64	24	52	13	3	41	5	23	50
65 lat i więcej	18	61	9	5	42	2	17	42
Miejsce zamieszkania								
Wieś	35	46	5	6	44	4	31	38
Miasto do 20 tys.	40	47	9	8	39	7	31	44
od 21 do 100 tys.	40	51	9	12	38	6	35	42
101-500 tys.	40	45	15	6	40	5	29	49
501 tys. i więcej mieszk.	26	53	17	12	33	4	26	51
Region								
Północny	32	40	16	7	42	4	34	46
Zachodni	34	57	9	7	34	2	29	40
Środkowozachodni	39	40	10	7	50	5	30	40
Środkowy	29	46	11	11	41	7	27	44
Wschodni	38	48	8	8	47	3	27	45
Południowo-wschodni	41	54	7	8	31	3	33	41
Południowo-zachodni	43	51	8	8	36	7	36	44
Wykształcenie								
Podstawowe	32	51	6	6	48	3	22	39
Zasadnicze zawodowe	45	41	7	10	49	7	34	36
Średnie	37	50	11	8	33	4	37	49
Wyższe	23	55	24	10	14	4	30	59
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	22	52	23	9	14	6	35	59
Prac. umysł. niż. szczebla	46	48	12	10	25	2	38	52
Pracownicy fiz.- umysł.	60	36	16	9	21	6	36	37
Robotnicy wykwalifikowani	60	41	3	10	40	9	38	35
Robotnicy niewykwalifik.	51	50	5	16	54	3	14	45
Rolnicy	29	39	3	1	51	4	36	39
Prywatni przedsiębiorcy	27	45	9	12	20	2	35	62
Bierni zawodowo								
Renciści	21	54	7	6	54	3	26	33
Emeryci	21	58	11	5	35	4	22	52
Uczniowie i studenci	35	56	17	12	45	8	15	59
Bezrobotni	50	34	7	6	63	7	35	27
Gospodynie domowe i inni	39	51	7	16	54	2	37	28
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	35	44	19	9	26	5	40	52
Sektor państwowy	56	45	9	7	30	6	38	45
Sektor prywatny	38	45	11	12	31	4	32	49
Spółdzielczość	66	46	7	5	33	10	39	29
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 150 zł	43	34	5	3	62	2	42	27
151 - 225	41	41	4	13	52	5	37	33
226 - 325	41	47	6	6	43	4	35	38
326 - 425	34	51	10	8	39	5	27	44
Powyżej 426 zł	29	55	17	8	22	5	25	59
Ocena własnych war. mater.								
złe	37	43	7	8	59	4	28	33
Średnie	38	50	7	7	39	4	33	40
Dobre	33	49	18	11	18	6	31	62
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	29	73	14	6	28	6	27	43
Raz w tygodniu	36	49	8	7	41	4	31	43
Kilka razy w miesiącu	39	49	10	10	37	5	27	46
Kilka razy w roku	42	39	7	8	46	4	36	42
W ogóle nie uczestniczy	29	48	22	13	35	10	23	46
Poglądy polityczne								
Lewica	38	43	15	7	33	3	34	46
Centrum	36	46	10	8	41	4	32	42
Prawica	34	54	8	8	38	8	31	45
Trudno powiedzieć	39	46	6	8	48	3	28	40

Tabela 1 (cd.) 9 - Upadek Pana(i) firmy (gospodarstwa rolnego);
10 - Brak pieniędzy na leczenie w przypadku choroby;
11 - Obniżenie obecnego poziomu życia

(%)

	9	10	11	Liczba osób
Ogółem	7	35	27	1101
Płeć				
Mężczyźni	9	32	28	521
Kobiety	5	39	25	580
Wiek				
do 24 lat	6	20	21	152
25-34	9	29	32	194
35-44	8	30	30	231
45-54	12	32	26	202
55-64	3	50	28	134
65 lat i więcej	3	55	22	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	10	38	27	411
Miasto do 20 tys.	6	32	30	123
od 21 do 100 tys.	6	34	20	226
101-500 tys.	3	33	28	207
501 tys. i więcej mieszk.	7	35	31	130
Region				
Północny	8	36	27	134
Zachodni	2	49	31	122
Środkowozachodni	10	29	32	164
Środkowy	10	31	27	201
Wschodni	5	32	24	139
Południowo-wschodni	5	36	25	158
Południowo-zachodni	6	36	22	184
Wykształcenie				
Podstawowe	7	48	20	321
Zasadnicze zawodowe	9	28	28	331
Średnie	6	31	30	339
Wyższe	5	34	32	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	4	32	34	78
Prac. umysł. niż. szczebla	6	25	31	106
Pracownicy fiz.- umysł.	11	35	29	67
Robotnicy wykwalifikowani	1	24	29	117
Robotnicy niewykwalifik.	0	29	28	40
Rolnicy	27	21	34	72
Prywatni przedsiębiorcy	36	17	31	51
Bierni zawodowo				
Renciści	2	47	24	147
Emeryci	2	54	24	193
Uczniowie i studenci	5	20	15	55
Bezrobotni	7	35	27	111
Gospodynie domowe i inni	1	41	18	65
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	1	34	31	111
Sektor państwowy	3	28	26	111
Sektor prywatny	14	23	29	242
Spółdzielczość	15	25	23	21
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	7	44	19	145
151 - 225	4	36	21	133
226 - 325	5	37	26	245
326 - 425	6	37	32	181
Powyżej 426 zł	8	32	30	296
Ocena własnych war. mater.				
Złe	7	45	22	328
Średnie	6	34	30	522
Dobre	8	24	26	251
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	4	42	21	62
Raz w tygodniu	7	37	26	574
Kilka razy w miesiącu	8	29	32	128
Kilka razy w roku	8	33	28	235
W ogóle nie uczestniczy	5	32	23	100
Poglądy polityczne				
Lewica	5	35	34	201
Centrum	9	32	32	319
Prawica	7	32	25	308
Trudno powiedzieć	6	44	17	269

Tabela 2. Które z poniższych problemów, przed którymi stoi nasz kraj, uważa Pan(i) za najważniejsze? Proszę wybrać nie więcej niż trzy problemy. 1 - Upadek obyczajów, demoralizacja społeczeństwa; 2 - Zatrucie środowiska naturalnego; 3 - Rządy ludzi niekompetentnych, nieodpowiedzialnych; 4 - Bezrobocie; 5 - Awarie elektrowni atomowych; 6 - Niedostatek żywności, głód; 7 - Przestępczość, działalność rozmaitych mafii; 8 - Możliwość konfliktu z sąsiednimi państwami;

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	19	22	31	60	3	17	42	5
Płeć								
Mężczyźni	19	24	33	57	1	12	44	4
Kobiety	19	20	30	62	4	22	40	6
Wiek								
do 24 lat	14	34	24	64	2	21	39	4
25-34	18	21	38	58	4	20	41	7
35-44	21	22	35	59	3	14	43	5
45-54	17	20	36	63	1	16	38	7
55-64	23	23	32	59	3	16	42	4
65 lat i więcej	21	14	19	56	3	19	48	4
Miejsce zamieszkania								
Wieś	14	18	24	69	4	18	37	5
Miasto do 20 tys.	21	20	33	59	2	16	44	8
od 21 do 100 tys.	23	24	35	58	2	18	45	4
101-500 tys.	17	28	30	56	4	20	43	4
501 tys. i więcej mieszk.	30	23	45	43	1	14	46	8
Region								
Północny	17	31	33	59	5	19	30	6
Zachodni	14	30	34	58	3	17	40	5
Środkowozachodni	18	18	33	68	4	17	39	7
Środkowy	19	19	35	53	4	16	49	5
Wschodni	24	10	27	56	1	19	47	1
Południowo-wschodni	26	21	26	61	1	16	47	6
Południowo-zachodni	15	27	29	65	1	19	39	1
Wykształcenie								
Podstawowe	12	17	19	67	3	23	41	4
Zasadnicze zawodowe	18	25	25	69	3	20	35	4
Średnie	23	23	39	53	3	12	47	7
Wyższe	29	25	61	31	1	9	49	7
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	31	26	63	34	2	8	47	6
Prac. umysł. niż. szczebla	23	19	43	52	4	11	49	7
Pracownicy fiz. - umysł.	24	24	41	59	3	17	39	4
Robotnicy wykwalifikowani	19	27	26	65	1	17	41	3
Robotnicy niewykwalifik.	13	13	20	72	6	11	34	5
Rolnicy	17	16	33	78	1	15	31	2
Prywatni przedsiębiorcy	20	24	47	42	2	10	48	8
Bierni zawodowo								
Renciści	16	19	18	65	5	24	44	5
Emeryci	23	21	27	51	2	17	50	4
Uczniowie i studenci	13	32	22	66	2	13	42	7
Bezrobotni	15	22	26	69	1	21	31	10
Gospodynie domowe i inni	6	21	22	73	5	34	29	3
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	27	21	44	51	5	15	48	8
Sektor państwowy	16	18	33	64	1	7	37	9
Sektor prywatny	25	27	40	47	2	16	46	4
Spółdzielczość	14	34	25	76	6	11	33	5
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 150 zł	13	22	14	78	4	20	36	5
151 - 225	18	21	19	74	4	20	41	6
226 - 325	19	21	26	62	3	20	34	5
326 - 425	20	23	32	60	3	12	41	5
Powyżej 426 zł	23	24	44	44	2	15	51	6
Ocena własnych war. mater.								
złe	19	16	27	65	3	23	41	5
Średnie	17	25	29	62	3	15	40	5
Dobre	22	25	42	49	1	14	47	6
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	36	20	31	57	2	20	40	4
Raz w tygodniu	20	20	26	62	3	18	44	5
Kilka razy w miesiącu	14	30	39	55	2	12	36	2
Kilka razy w roku	14	21	37	62	3	15	40	7
W ogóle nie uczestniczy	19	27	35	51	3	21	46	6
Poglądy polityczne								
Lewica	16	22	30	64	4	15	50	4
Centrum	15	26	30	60	4	19	40	6
Prawica	30	25	41	50	2	13	41	4
Trudno powiedzieć	14	14	22	67	2	22	39	7

Tabela 2 (cd.) 9 - Alkoholizm, narkomania; 10 - Możliwość rozruchów, niepokojów społecznych;
11 - Złe skutki prywatyzacji; 12 - Zbyt niskie płace, zbyt wysokie ceny (%)

	9	10	11	12	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	8	11	52	1	1101
Płeć						
Mężczyźni	18	8	15	53	1	521
Kobiety	24	7	7	51	1	580
Wiek						
do 24 lat	23	7	7	56	0	152
25-34	14	7	15	54	0	194
35-44	20	8	14	49	0	231
45-54	25	11	10	51	0	202
55-64	20	5	14	50	1	134
65 lat i więcej	24	7	5	53	2	188
Miejsce zamieszkania						
Wieś	23	8	14	52	1	411
Miasto do 20 tys.	15	8	9	58	0	123
od 21 do 100 tys.	16	6	10	53	0	226
101-500 tys.	23	7	9	53	0	207
501 tys.i więcej mieszk.	24	11	8	45	0	130
Region						
Północny	19	7	8	58	1	134
Zachodni	16	7	21	49	2	122
Środkowozachodni	17	8	9	57	0	164
Środkowy	24	7	10	47	1	201
Wschodni	22	13	10	47	0	139
Południowo-wschodni	26	3	12	51	1	158
Południowo-zachodni	20	9	9	56	0	184
Wykształcenie						
Podstawowe	24	4	7	57	2	321
Zasadnicze zawodowe	18	6	16	56	0	331
Średnie	19	11	9	51	0	339
Wyższe	26	14	11	32	0	109
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	22	12	13	28	0	78
Prac.umysł.niż.szczebla	17	6	9	56	0	106
Pracownicy fiz.- umysł.	13	9	11	56	0	67
Robotnicy wykwalifikowani	21	4	11	63	0	117
Robotnicy niewykwalifik.	35	10	14	58	0	40
Rolnicy	17	7	23	46	1	72
Prywatni przedsiębiorcy	20	13	16	42	0	51
Bierni zawodowo						
Renciści	18	7	6	49	2	147
Emeryci	27	8	7	54	1	193
Uczniowie i studenci	19	9	4	58	0	55
Bezrobotni	19	8	18	56	0	111
Gospodynie domowe i inni	24	9	10	52	1	65
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	17	6	12	40	0	111
Sektor państwowy	24	11	16	58	0	111
Sektor prywatny	19	8	10	51	0	242
Spółdzielczość	13	2	5	72	0	21
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 150 zł	15	10	14	59	1	145
151 - 225	23	3	10	51	1	133
226 - 325	23	8	9	57	1	245
326 - 425	24	9	10	56	0	181
Powyżej 426 zł	20	10	13	43	0	296
Ocena własnych war. mater.						
Złe	15	8	9	60	0	328
Średnie	23	8	12	52	1	522
Dobre	23	8	10	43	1	251
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	23	5	2	55	0	62
Raz w tygodniu	22	8	11	51	1	574
Kilka razy w miesiącu	14	6	15	66	1	128
Kilka razy w roku	21	8	13	53	0	235
W ogóle nie uczestniczy	20	10	9	40	0	100
Poglądy polityczne						
Lewica	17	11	10	50	1	201
Centrum	20	10	12	51	0	319
Prawica	22	5	12	47	0	308
Trudno powiedzieć	23	6	9	60	2	269